

Gespreksnotitie Vereniging Asieladvocaten en juristen Nederland

Ten behoeve van het Rondetafelgesprek over maatwerk en uitvoering in het vluchtelingenrecht

24 juni 2021

Geachte dames en heren,

In onze bundel, ONGEHOORD onrecht in het vreemdelingenrecht, hebben wij verschillende voorbeelden gegeven van asiel- en gewone vreemdelingenzaken waarin de vreemdeling met (te) veel wantrouwen wordt tegemoet getreden, waardoor er onredelijke eisen worden gesteld, excessief formalistisch wordt gehandeld en onvoldoende gebruik wordt gemaakt van ruimte die het bestuursorgaan en de rechtbank hebben. Dit mondt dan uit in onredelijke en onterechte afwijzingen.

Een vluchteling moet ‘aannemelijk maken’ dat hij zich een vluchtsituatie bevindt. Dat betekent niet dat hij moet ‘bewijzen’ dat hij wordt vervolgd. Dat is namelijk vaak te moeilijk. Geheime diensten, terroristische organisaties en niet-zo-rechtstatelijke staten geven doorgaans geen bewijs of verklaringen af van het feit dat, en waarom, zij een burger vervolgen.

Wij hebben sterk de indruk dat de burger, in het bijzonder de Niet-Nederlandse burger met te veel wantrouwen tegemoet wordt getreden, ook door onze overheid. Het beoordelen van een asielrelaas heeft vaak veel weg de aanschaf van een tweede hands auto.

Op Marktplaats kwam ik een leuke Toyota Yaris van een jaar of 7 oud tegen. Hij werd aangeboden door mevrouw Noorman. Ik belde voor informatie en een afspraak. Een jonge man, Abel, met een onvervalst Amsterdams straattaal-accent neemt de telefoon op. Ik ben een beetje verrast, dat is vast niet mevrouw Noorman. Dat klopt, mevrouw Noorman is zijn oma en die kon niet zo goed met internet overweg, dus had hij de advertentie geplaatst. Oma's rijbewijs werd niet meer verlengd, en daarom wordt de auto verkocht. Abel helpt haar daarbij. Het onderhoud was volgens Abel altijd door een vakgarage gedaan. We maken afspraak om te kijken. Bij aankomst vroeg ik allereerst om de papieren. Dát was een klein probleem. Die lagen nog bij zijn tante maar, ik kwam vast niet om de auto gelijk te kopen. Ik vroeg 'Tante? De auto is toch van je oma?' "Ja, nou, ik heb eigenlijk geen oma. Ze is eigenlijk de oudste zus van mijn moeder, ze is zoveel ouder dan mijn moeder en heeft haar praktisch opgevoed, ze heeft zelf geen kinderen, zodat we haar allemaal 'oma' noemen." Hoewel ik het een beetje en vreemd verhaal vindt, besluit ik toch tot een proefrit. De auto rijdt heerlijk, remt prima en er zit geen krasje op. Er is alleen een vreemd geluid, rechtsachter, als je de bocht door gaat... Abel zegt dat Oma de garage daar nog naar heeft laten kijken, maar die niets konden vinden. Ik vraag nog eens naar het onderhoud. "Heb je misschien papieren van de garage, onderhoudsrapporten en zo?" Abel heeft wel APK rapporten, keurig door een vakgarage afgestempeld. "En rekeningen van het onderhoud?" "Nee, die hebben we niet.

Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland

Postbus 3269 – 1001 AB- Amsterdam

*Mijn neef Nour, die werkt bij de garage, en die deed het onderhoud voor Oma in zijn vrije tijd.
Dan mocht hij van de baas in de garage sleutelen. Je mag hem wel bellen hoor!"*

Wat denkt u, maken we een volgende afspraak om de auto te kopen? Of nemen we liever de auto van onze zwager over. Niet zo mooi, wat te duur, maar wel van "degelijke" herkomst?

En als u daar nou heel er twijfelt over de auto van Abels Oma, komt dat dan door de kwaliteit van de auto, of door iets anders?

Abel heeft op alle terechte vragen best een redelijk of logisch antwoord, maar toch vertrouwen we hem niet. We hebben geleerd voorzichtig te zijn met het kopen van auto's van vreemden. Helemaal als de auto van een "oud dametje" is geweest en wordt verkocht door een jonge knul. Maar waarom dan? Dat hele verhaal zegt **niets** over de kwaliteit / veiligheid van de auto. Oma Noorman kan gezegd zijn met twee lieve kleinzoons, Abel en Nour, die haar goed helpen.

Dat we wantrouwig zijn, komt door onze vooroordelen. Handelaren in tweedehandsauto's moet je sowieso nooit geloven. Het heeft uiteindelijk helemaal niets te maken met de kwaliteit van de auto. Dáár kan alleen een echte deskundige wat over zeggen na een ANWB aankoop keuring.

Een handelaar in tweedehands auto's moet je nooit geloven. En een asielzoeker ook niet? Een ANWB aankoopkeuring ontbreekt, tenzij het gaat om een door de UNHCR geselecteerde vluchteling. Of het asielrelaas kwalitatief als voldoende wordt beoordeeld, hangt meer van het vermogen (lastige) vragen te beantwoorden dan van het asielrelaas zelf.

De meeste asielzoekers zijn niet zo rap van de tongriem gesneden als Abel en kennen onze cultuur niet. Over sommige dingen wordt in andere culturen niet of nauwelijks gesproken.

In ons asielrecht is het beginsel "het voordeel van de twijfel" van groot belang (artikel 31, lid 5 Vreemdelingenwet/ 3.35, derde lid, Voorschrift Vreemdelingen).

Kort gezegd komt dit er, volgens de IND op neer, dat van de asielzoeker verwacht mag worden dat hij (zijn persoonlijke omstandigheden en referentiekader in aanmerking genomen) zijn best doet om zijn aanvraag zo goed mogelijk te onderbouwen met documenten en verklaringen. Kortom: alles wat van hem redelijkerwijze verwacht kan worden. (uit [IND werkinstructie 2014/10](#), pag. 16)

Wie deze regels 'toepast' op het dilemma van de door Abels' Oma aangeboden auto, zou de auto kopen. De IND koopt de auto echter niet. Niet omdat het een slechte auto is, maar omdat Abel niet wordt geloofd.

Dat 'redelijkerwijs' wordt te vaak excessief formalistisch / onredelijke streng ingevuld. Asielzoekers die verklaren wel een identiteitsbewijs te hebben gehad maar dat, toen hun bootje omsloeg op de Middellandse Zee, te hebben verloren, wordt verweten niet goed genoeg op belangrijke documenten te hebben gepast en zijn daarom al, als persoon, ongeloofwaardiger.

De verklaringen van een asielzoeker moeten voldoen aan onze nuchtere Nederlandse standaarden. Daarbij wordt vaak weinig of geen rekening gehouden met culturele verschillen en misverstanden door vertalingen of het effect van trauma's. Tel daarbij op het feit dat er veel wantrouwen heerst jegens asielzoekers ("Het zijn allemaal gelukzoekers die hier onze woningen inpikken en afkomen onze sociale voorzieningen"). Het voordeel van de twijfel is dan vaak ver te zoeken.

Of wat te denken van mijn Nigeriaanse cliënt (homoseksueel) die onlangs verweten werd dat hij als jonge puber had moeten weten dat, wat hij met zijn vriendje deed, gevaarlijk en verboden was. Hij

wist toch dat homoseksualiteit verboden was? Ja, dat wist hij. Hij wist alleen niet dat wat hij deed met zijn vriendje homoseksualiteit was. Homoseksualiteit is een taboe en niemand had hem ooit uitgelegd wat homoseksualiteit nou precies was.

Een hoogopgeleide, westers georiënteerde asielzoeker maakt meer kans op een verblijfsvergunning, dan de asielzoeker met weinig opleiding en ontwikkeling.

Ik ben al meer dan 25 jaar advocaat voor asielzoekers en vluchtelingen en ik heb niet de indruk dat het 'vroeger allemaal beter was', maar wel dat er, in elk geval tot 2003, vaker oplossingen werden gevonden voor lastige zaken.

In het verleden hadden we een 'drie jaren beleid'. Als een zaak zo ingewikkeld was dat één procedure drie jaar of langer duurde, terwijl de vreemdeling die periode steeds toestemming had (van de rechter of vanwege de procedure) om in Nederland te verblijven, dan kreeg de vreemdeling daarna sowieso een verblijfsvergunning. Na drie jaar wachten en onzekerheid jaar kon je immers niet meer van iemand verwachten dat hij nog terug ging naar zijn land van herkomst. Dat voorkwam alvast veel leed met 'ingeburgerde' asielzoekers (kinderen). En soms leek het alsof ingewikkelde zaken, twijfelgevallen, door de IND medewerkers weer 'onderop de stapel' werden gelegd. Zo loste het verstrijken van de tijd een probleem op.

Dat drie-jaren-beleid is afgeschaft. Weet u waarom? Omdat het **nooit meer** zou voorkomen dat één procedure zo lang zou duren. Toch heeft de regering vorig jaar, op verzoek van de Kamer, een noodwet ingesteld ter voorkoming van het verbeuren van dwangsommen aan asielzoekers. Asielzoekers kunnen nu niets meer doen om het verloop van hun procedure te bespoedigen.

Een 'overdruk-ventiel' is echter noodzakelijk. Het is onmogelijk om alle bijzondere gevallen te voorzien en daar regels voor vast te stellen. De Staatssecretaris/IND moet ruimte hebben om af te wijken van regels bij onvoorziene combinaties van omstandigheden.

Bij zijn nieuwjaarstoespraak op 14 januari 2003 nodigde toenmalig Minister Nawijn iedereen uit om 'schrijnende zaken' aan hem voor te leggen. Dat resulteerde in een groot aantal vergunning op grond van de discretionaire bevoegdheid. Was dat slecht? Nee, dat maakte een einde aan langdurige ellende voor vele vreemdelingen en hun Nederlandse vriendjes.

Het leidde uiteindelijk zelfs tot het Generaal Pardon in 2005. Daarna is er nog een -veel minder-omvangrijk kinderpardon geweest. De oorzaken van al die schrijnende omstandigheden bestaan nog steeds, iedere dag ontstaan er nieuwe, schrijnende zaken. De wil om daarvoor een menselijke oplossing te vinden, is definitief verloren gegaan bij de afschaffing van de discretionaire bevoegdheid. Daarbij gaat het niet zo zeer om het verplaatsen van die bevoegdheid van de Staatssecretaris naar het Hoofd van de IND, maar naar de overduidelijke bedoeling om voor de toekomst zo min mogelijk gebruik te maken van die bevoegdheid.

Een asiel- of vreemdelingenprocedure zonder 'hoge druk ventiel' kan onvoldoende rekening houden met de menselijke maat en maakt onnodig en onbedoeld slachtoffers.

Met vriendelijke groet,

Ignia Dornen

Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland

Postbus 3269 – 1001 AB- Amsterdam